

160. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 16 II 1871 Rkp. BJ 6520 k. 172-173.

[k. 172r]

16^{go} lutego 1871 r.

Kochany Panie,

Po długich miesiącach ciężkiej niepewności o drogich i przyjaznych nam osobach, z prawdziwą przyjemnością dowiedziałem się od Bronisława¹, że zdrowo i spokojnie, kochany Panie, ten czas przeżyłeś. Trudno było przewidzieć, że Prusy obchodzić będą stuletnią rocznicę podziału Polski podziałem Francji, widać, że Opatrzność dała wiek cały Francuzom do naprawienia tej zbrodni, a gdy zasnęli w dostatkach Napoleońskiej dynastii, Ludwik XV doczekał się drugiego Rosbach od potomka Frydryka [!] Wielkiego². Niechybnie doczekamy się haniebnego pokoju, wróci Paryż do spekulacji i do zabaw³. Co z naszą emigracją stanie się, niełatwo jeszcze określić, niektóre instytucje zagrożone, ale prawdopodobnie przetrwa ona tę [k. 172v] okropną burzę. List ten wręczy Kochanemu Panu brat mój Józef⁴, który do Dreżna wybiera się. Księgarnią⁵ moją ledwie teraz na nowo otwieram, na ulicy de Tournon bomby wszystkie prawie domy pouszkodziły, dach 16 *numéro* ucierpiał, ale księgarnia cała. Drukarnia, w której drukowałem też w zagrożonym miejscu, nie zwalona lecz zdeorganizowana, połowa rozproszona po półkach. Zachodzi kwestia „Rocznika”⁶. Rękopism gotów. Oddał mi takowy Bronisław przed wyjazdem do Rzymu. Czy czekać aż w Paryżu wszystko powróci do dawnego trybu, czy spieszyć się z drukiem? Trudne zapytanie dla mnie, gdy nie wiem jeszcze wcale, co się działo na księgarskim polu w Księżstwie i w Galicji i jak tam dziś interesa stoją. Może mi Pan będzie tak dobry w tej mierze udzielić niezbędne dla mnie wiadomości. Niech też Pan mi obliczy koszta dwudziestu arkuszy „Rocznika”, naturalnie dołączając koszta papieru *plus minus* podobnego do papieru poprzednich tomów. Jeżeli [k. 173r] ten tom „Rocznika” w Dreźnie wydram, to już naturalnie Pan papier dostarczy. Niech też Pan mi doniesie o warunkach wypłaty. Może mu rękopism nadeszłę. Tegoroczny tom nie wynosi więcej jak 20 arkuszy druku. – Tymczasem kończę tomy, które miały się w październiku ukazać, IV tom Gillera⁷, kilka tomików *Odezwy* Kościuszki⁸ w „Bibliotece Ludowej”⁹, itd. O nowych

¹ Bronisław Zaleski – zob. list nr 7.

² W bitwie pod Rossbach, 5 XI 1757, armia króla Prus Fryderyka II Wielkiego (1712-1786) pokonała wojska francuskie – w czasach jego panowania Prusy stały się europejskim mocarstwem.

³ Nawiązanie do wojny francusko-pruskiej trwającej od 19 VII 1870 do 10 V 1871, zakończonej klęską Francji i poważnymi zmianami politycznymi: upadkiem Napoleona III i powstaniem III Republiki Francuskiej, utratą Alzacji i Lotaryngii na rzecz Prus i proklamowaniem Cesarstwa Niemieckiego.

⁴ Józef Teofil Mickiewicz – zob. list nr 132.

⁵ Księgarnia Luksemburska (zob. list nr 9) doznała podczas oblężenia Paryża znacznego uszczerbku.

⁶ „Rocznik Towarzystwa Historyczno-Literackiego” – zob. list nr 15.

⁷ *Historia powstania narodu polskiego w 1861-1864* przez Agatona Gillera, t. 4, Księgarnia Luksemburska, Paryż 1871.

⁸ *Tadeusz Kościuszko, jego odezwy i raporta...* – zob. list nr 91.

⁹ „Biblioteka Ludowa Polska” – zob. list nr 27.

przedsięwzięciach ani myśleć, póki nie wybrnie się z terażniejszych niepewności; starać się będę jedynie nie przerywać rozpoczętych robót.

Polecając się łaskawej pamięci kochanego Pana, ściskam serdecznie dłoń Jego,

Wł[adysław] Mickiewicz

Już do nas dolatują pierwsze dzienniki. Niech mi Pan nadeszle N^{ra} „Tygodnia”¹⁰ od połowy września. Będziemy śledzić ciekawie objawy życia polskiego w zeszytych miesiącach, dla nas dotąd tak ciemnych.

[na k. 173v adres:] Monsieur / Monsieur Kraszewski / Dresde

¹⁰ „Tydzień Polityczny, Naukowy, Literacki i Artystyczny” – zob. list nr 141.